

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vnica Religione, Stvdio Catholicorvm Principvm, In
Repyblica Conservanda, Liber vnus**

Lens, Jean de

Coloniae Agrippinae, 1579

VD16 L 1181

In vnica religione Catholica concordiae pacisq[ue] publicae vinculum
praecipuè consistere, eoque soluto grauißimè perturbari. Cap. IIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30005

rentis tunderetur fustibus, quàm rationibus occluderetur, nemo non intelligit, penes què aliquid refidet mentis integræ, quantum pro gloria domus Dei, quæ est in Hierusalem, id est, pro Ecclesia, cuius illa typum gessit, princeps Catholicus facturus sit, si istiusmodi rabulis de sanctissimis Dei & Ecclesiæ legibus quicquid in buccam venerit, temerè & impudenter effutièntibus iustissimæ seueritatis suæ metum incusserit. Ac de iustitia quidem hætenus, sine qua nec vera respublica est, & qualiscunque demum sit, stabili firmitate subnixæ esse non potest.

*In vnica religione Catholica concordia pacisq;
publica vinculum præcipuè consistere, eoque soluto
grauissimè perturbari.*

CAPVT IIII.

*Lib. 4. de
dictis &
factis so.
gratis.*

IAM & de concordia, pace & amicitia videndum est, sine qua rempublicam diu stare non posse, quiuis intelligit. Quam concordiam Socrates, vt est apud Xenophontem, primarium esse reipublicæ dixit bonum: vsque adeò vt Græciæ vrbes non aliud iusiurandum à ciuibus exigerent, quàm de concordia conseruanda. Hæc autem nec sine consensu in religione cohærere potest, nec peregrina introducta, permanere. Non enim leue paruiq; momenti videri solet hominibus religionis negotium: sed grauissimum ac præcipuum quiddam, cuius ante omnia cura se putent commoueri oportere. Loquor de hominibus non atheis; qui vt Deum esse concipiunt aliquem, quo ne fingi quidem maius quidquam possit,

possit, ita summum quendam ei cultum non dubitant esse deferendum. Iam quid parere soleat dissimilitudo atque discordia, in ea re potissimum, in qua quid teneatur multum putetur interesse, quotidiana propemodum nostris oculis exempla subiiciunt. De finibus agrorum, de iure possidendi, si non vna fuit sententia, quantas ea res saepe turbas dedit? Quid vel sola dissimilitudo linguarum? quam vehementer animos dissociat? quantum saepe adducit auersionis vnus ab alio? Nam si qui duo simul esse aliqua fortè necessitate cogantur, quorum neuter alterius calleat linguam facilius inter se brutæ animates etiam diuersi generis, quam illi cum sint hominēs, ambo sociantur. Quid? quod & de lana, vt aiunt, caprina grauissimè interdum corrixationes inardescunt? vt illa inter Arcades & Aetholos de aprina ceruice, quæ mutuis penè cladibus utrosque perdidit. Multo vt magis necesse esse videatur, alienari alios ab alijs diuersitate atque aduersitate religionum. Quæ vna diuersitas maximi inter homines momenti videri solet, propter eam quæ de præstantia habetur ac necessitate veræ religionis, opinionem. Quemadmodum igitur vbi vnus est Deus, Dominusque communis, nihil obest mutuis amoribus locorum distantia: ita si alius atque alius est Deus, aut eius non vna religio, nihil ad concordiam vicinitas similitudoque locorum, nihil eadem mœnia, nihil mensa lectusue cõmunis profuerint. Dissidetur enim ea in re, quæ maximã habet vim ad humanã

*Horatius
li. i. epist.
Alter rixatur de
lana saepe
caprina.*

so-

Lib. 3. in Verrem, act. 4. societatis diremptionem. An tu (ait Cicero) maiores vllas inimicitias putas esse, quàm contrarias hominum sententias ac dissimilitudines studiorum & voluntatum? Vbi autè grauior esse potest sententiarum contrarietas, quàm in re omnium maxima, hoc est, in religione? Quæ studiorum dissimilitudo maior, quàm ea quæ in ipso sita est studiorum bonorum ac morum fundamento? *Cap. 13.* Omnis caro (inquit Sapiens Ecclesiasticus) ad similem sibi cõiungetur, & omnis homo simili sui sociabitur. Sic communicabit lupo agno aliquãdo, sic peccator iusto. Quæ communicatio sancto homini cum cane? Aduersi enim qui eos possident ac velut animant spiritus, vnà viuere non sinunt. Nec fieri potest, vt is qui amat errorem, non idem oderit veritatem. Ex odio verò, cum nihil obstiterit, nascitur eius extinguendæ libido. Quod quia fieri nequit, nisi ijs oppressis vel fugatis, à quibus veritas asseritur: ad hos protinus è medio tollendos voluntas omnis conatusq; conuerti solet. Documento sunt Arianæ factiones aduersus Catholicos, quorum nullis Imperatorum decretis potuere persequutiones inhiberi. Hoc enim in quadam epistola queruntur Imperatores Valentinianus, Valens & Gratianus, de Arianorum rabiosissimis furoribus. Sed nec tum orthodoxos cum illis societate & amicitia iungi potuisse, omninoq; eorum potius consortia refugisse ac detestatos fuisse, ex illorum temporum historia cognoscitur. Vnũ eius rei memorat indicium Theodoretus de
 Catho-

Catholicis adolescentibus, qui cum spheræ *Lib. 7. tri*
 lusu sese oblectarent in platea, ac forte Lucio *par. ca. 16*
 Arianorum Episcopo transeunte, spheræ de-
 cidens per asini, quo ille vectabatur, pedes,
 voluta fuisset: illi spheram pollutam arbitra-
 ti, mœrorem euulatu monstrarunt: cōtinuó-
 que pòst accenso igne illam per hunc tradu-
 ctam, expiatam eo modo fore crediderunt.
 Puere hoc quidem erat, antiquæ purgandi
 consuetudinis reliquias præ se ferens. Verun-
 tamen indicio fuit, quantopere vesaniam A-
 rianam ciuitas odisset vniuersa. Illi igitur
 quoniam erant impij, veritatis odium in per-
 sonas transferebant. Hi verò cum personis
 benè esse cuperent, earum impietatem execra-
 bantur. Est enim quod in prouerbijs Sapiens
 dicit, verissimum: Abominantur iusti virum *Prou. 29.*
 impium, & abominantur impie eos qui in re-
 ctâ sunt via. Atque vti alteros vtrique abomi-
 nantur, ita & cum facultas adest, persequun-
 tur. Sed hoc plurimum interest inter Christi
 Ecclesiam & Sathanæ synagogam, quod illa
 diligendo persequitur, ista sæuiendo: illa vt
 corrigat, ista vt euertat: illa vt reuocet ab er-
 rore, ista vt præcipitet in errorem. Si enim vi-
 tuperanda esset omnis persequutio, non lau-
 dabiliter à Propheta diceretur: Detrahentem *Psal. 100*
 secretò proximo suo, hunc persequerbar. Cer-
 nimus etiam quotidie & filium de patre, tan-
 quam de suo persequutore conqueri, & con-
 iugem de marito, & seruum de domino, & de
 possessore colonum, & reum de iudice, & mi-
 litem vel prouincialem de duce vel rege: cum
 illi

*Vide An.
ca. 17. lib.
de vnica
ecclesia*

illi plerunque ordinatissima potestate subditos sibi homines per terrorem leuiorum poenarum à grauioribus malis prohibeant atque compescant: tametsi ijdem aliquando à bona vita & bene factis minando & scruendo deterreant. Sed cum à malo & illicito prohibet, correctores & consultores sunt: cum autem à bono & licito, persecutores tantum sunt atque oppressores. Accusantur interdum tamē & ij qui prohibent à malo, si modum peccati modus coercionis excedat: aut si turbidē atque inordinatē in eos coercendos infiliunt, qui nulla sibi lege subiecti sunt. Sed quæcunque tandem sit vel persequendi causa, vel persequutionis modus: certē vel ob hoc quod alij alios abominantur, iuxta scripturæ certissimam veritatem, non potest inter eos concordia esse vera atque durabilis. Omninoq; duas religiones diuersas, quoniam easdem inter se inimicas esse necesse est, in eadem velle republica coniungere: nihil aliud esse videtur, quàm id operam dare, vt aliquando lupus & agnus, aqua & ignis, veritas & falsitas, pietas & impietas, positis inimicitijs tanquam inuito fœdere, vnà cohabitent, eandemq; in familiam coalescant. Quod vt fieri nullo modo potest, ita ij qui duas inter se pugnantes religiones confœderare nituntur, frustra sibi pacem & concordiam in sua republica promittunt: nisi fortē iam langueat aut frigeat potius ex vtraque parte studium religionis. Ad rationem autem amicitiaē quod attinet, nō est negligēdum quemadmodum ea fit à veteribus defi-

de
pu
ma
rita
tia
nor
sili
vel
nut
freq
rit
rebu
com
(vt f
spici
diui
tene
bapt
mati
posi
rum
fecta
li no
quar
tenu
anim
qui l
posse
si qu
mici
est R
Prop
qui c

definita. Est enim nihil aliud (inquit Lælius a-
 pud Ciceronem) nisi omnium diuinarum hu- *De ami-*
 manarumq; rerum cum beneuolentia & cha- *crua si-*
 ritate summa consensio. Et hic quidem amici *quis pla-*
 tiæ gradus esse videtur maximus, atq; vt opi- *ra huc*
 nor, in hac mortali vita perrarus: cū summa *trāsferre*
 scilicet rerum omnium cōsensione, duorum *et ad insti-*
 vel plurium animi coniunguntur. Namq; mi- *tutū accō-*
 nutioribus & leuioribus quibusdam in reb; *modare*
 frequens etiam inter veros amicos intercur- *velit, le-*
 rit dissensio. Accedit interdum & in magnis *gat Ari-*
 rebus, salua & incolumi amicitia Christiana, *stotelis li-*
 controuersia quædam: cum nondum satis est *3. & 9. E-*
 (vt fit mota iam primum quæstione) certa per *thic.*
 spicuaq; definitio veritatis. Qua quidem in re
 diui Cypriani & Stephani Pontificis illustre
 tenemus exemplum: cum de his ageretur re-
 baptisandis, qui fuissent ab hæreticis & schif-
 maticis baptizati. Veruntamen amicitia pro-
 posita definitio, primo in loco rerum diuina-
 rum consensionem requirit: quæ tametsi per-
 fecta hic esse ægrè possit; propter huius secu-
 li noctem, in qua non ad plenam lucem, sed tã
 quam ad lucernulam ambulamus: tamen ea-
 tenus certe necessaria est, vt eadem religione
 animi consocientur. Quocirca qui diuersas se
 qui se religiones profitentur, amici esse non
 possunt. Quid? quod etiam id displicet Deo,
 si quisquam cum inimicis veræ religionis a-
 micicias iungere conetur. Sic enim dictum
 est Regi Iosaphat per Iehu filium Hanani
 Prophetam: Impio præbes auxilium, & his *Li. 2. Pa-*
 qui oderunt Dominum, amicitia coniunge- *rals. c. 19.*

*Li. 2. Pa-
rali. c. 20.*

ris: & idcirco iram quidem Domini mereba-
ris, sed bona opera inuenta sunt in te. In eodē
rege hoc quoque postea reprehenditur, quod
inierit amicitias cum Ochosia rege Israhel,
cuius opera fuerant impijssima. Cumque par-
ticeps fuisset, quemadmodum scriptum est,
vt faceret cum eo naues quæ irent in Tharsis,
percussit Dominus opera eius, contritæque
naues sunt, eo quod fœdere se cum Ochosia
coniunxisset. Quod si nec constet inter eiu-
smodi homines in re omnium maxima dissi-
dentes amicitia ratio, nec inita qualiscun-
que probetur, fieri non posse videtur, vt in-
ter eos vna consistere Respublica possit: vtra-
que præsertim ex parte agendi libertate per-
missa. Idcirco, quemadmodum est à Plutar-
cho scriptum, si quibusdam memoriæ collu-
stremus oculis veteres nouasq; respublicas, re-
periemus quidem aliquas regibus, alias legi-
bus, alias mœnibus aut etiã domibus carere
potuisse: at nulla reperietur, quæ non certam
principio religionē, & Dei vel deorum cōmu-
nem aliquem cultum, & sacra publica susce-
perit. Satis vt appareat, primarium hoc esse vin-
culum amicitia, præc. puumq; ac primum ci-
uile inter homines societatis fundamētum,
si vna inter se religione sacrorumq; similitu-
dine colligentur. Vbi autē de dijs ipsis interue-
nere dissidia, grauissima quandoque in-
ter ciuitates bella consequuta memorantur.
Vidit sanè Ieroboam rex Israhel, quantum es-
set in vna religione momenti ad animos ho-
minum in eandem rempublicam idemq; re-
gnum

*Vide con-
tra genti-
les Atha-
nasium.*

gnum conglutinandos; & quantum è diuerso
 valeret ad disiungēdos religionis diuersitas.
 Veritus enim ille in ipsis regni sui primor-
 dijs, ne qua fieret aliquando propter religio-
 nis vnus vinculum conciliatio tribuum di-
 uisarum, eiusmodi legitur animo consilium
 concepisse: dixit (ait scriptura) Ieroboam in
 corde suo, Nunc reuertetur regnū ad domum
 Dauid, si ascenderit populus iste vt faciat sa-
 crificia, in domo Domini in Ierusalem, & cō-
 uertetur cor populi huius ad dominū suum
 Roboam regem Iuda, interficientq; me, & re-
 uertentur ad eum. Et excogitato consilio fe-
 cit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite
 ultra ascendere in Ierusalem. Ecce dij tui Isra-
 hel, qui te eduxerunt de terra Aegypti, po-
 suitq; vnum in Bethel, & alterum in Dan: &
 factum est verbum hoc in peccatum.

*Lib. 3 re-
 gum c. 12.*

*Diuersitate religionum non solum Rempubicam
 inter ciues, sed & familiam inter domesticos pertur-
 bars.*

CAPVT V.

DE Reipublicæ tranquillitate & pace in-
 ter ciues diximus: quid de familia qua-
 que sperandum est religionum varie-
 tate permiffa? Nihil verò hic aliud expectare
 debemus, quàm corrixationes, contentiones,
 ac iurgia, ex mira discrepantia mōrum facto-
 rumq;. Nempe vxor Catholica diebus Ve-
 neris carnibus abstinere velit, pisces parabit
 sibi; maritus aut idē cogetur edere, cum erit
 aliud nihil parati, aut certè offensus aliò dis-
 cedere compelletur. Rursum cupiat vxor, iu-
 xta præ-

C

xta præ-